

СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ФАКТОРІВ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

О.М. Николук,

Житомирський національний агроекологічний університет

Одним із ключових понять у теорії конкурентоспроможності як основного індикатора успішності та доцільності господарювання підприємства є фактори конкурентоспроможності. Актуальність виділення та дослідження останніх пояснюється їх безпосередньою участю у процесі формування конкурентних позицій суб'єктів підприємництва. Непересічну роль у дослідженні чинників конкурентоспроможності відіграє їх класифікація, яка має бути орієнтована на створення адекватної системи управління конкурентоспроможністю, а вибір тієї чи іншої класифікаційної ознаки має орієнтуватись на досягнення конкретної цілі. Управління

конкурентоспроможністю здійснюється з метою досягнення нею певного (максимально можливого, потенційного, планового, не гіршого, ніж у конкурентів тощо) рівня. При цьому об'єктом управління є не безпосередньо конкурентоздатність підприємства, а фактори, які визначають її рівень. З огляду на це, групувальною ознакою логічно обрати характер впливу окремих чинників на конкурентоспроможність суб'єктів підприємництва.

Джерелами конкурентоздатності суб'єкта господарювання є його конкурентні переваги. В основі будь-якої конкурентної переваги лежать конкретні показники, які деякі науковці визначають як один із типів факторів конкурентоспроможності [3, с 10-11; 5, с. 128]. При цьому співвідношення факторів (показників) підприємства та показників конкурентів відображають наявність або відсутність конкурентних переваг за відповідним чинником [5, с 128]. При ототожненні чинників із певними показниками зазвичай йдеться про існування певних математичних виразів, які відображають причинно-наслідковий функціональний зв'язок між фактором та результатом. Зокрема, у [6, с. 553] фактори визначено як числові величини (факторні ознаки), які, будучи елементами певного математичного виразу, тобто функції, формують результативну величину (результативну ознаку). Відтак, у наведеному розумінні конкурентоспроможність можна представити у вигляді певного показника, який є функцією від факторів-показників конкурентоздатності.

Схожими є висновки ряду інших вчених-економістів, які під факторами конкурентоспроможності розуміють джерела її формування, тобто конкурентні переваги. З цієї точки зору, вищезгадані показники являють собою кількісні інтерпретації, або кількісні форми прояву чинників конкурентоздатності. Ці висновки спираються на одне із загальноприйнятих визначень, згідно з яким фактор у економічному контексті відображає рушійну силу, що є причиною економічного процесу або явища [1, с. 1526].

Однак більшість визначень поняття «фактор» вказують не на безпосередню участь чинників конкурентоспроможності у процесі її

формування, а на їх взаємозв'язок із якісними та кількісними характеристиками конкурентоздатності. Згідно з цією логікою, факторами конкурентоспроможності є внутрішні та зовнішні умови, які лише здійснюють певний вплив на рівень конкурентоздатності, тим самим змінюючи значення показників конкурентоспроможності [2, с. 42-43; 4, с. 74-75 та ін.]. Відмінність такого підходу від раніше викладеного полягає у тому, що до факторів віднесено процеси й явища, що не мають прямого впливу на конкурентоспроможність, оскільки діють на вже існуючі та потенційні конкурентні переваги, опосередковано впливаючи на рівень конкурентоздатності. Необхідність розмежування факторів, які забезпечують виникнення конкурентоспроможності, від тих, що впливають на її рівень, пояснюється різною роллю факторів прямого та опосередкованого впливу у процесі дослідження конкурентоспроможності підприємства.

онкурентні переваги є результатом взаємодії ресурсів підприємства, без яких формування конкурентоспроможності неможливе. З огляду на це, фактори прямої дії, що беруть участь у процесі створення конкурентних позицій суб'єкта господарювання, доцільно розподілити за рівнями ієрархії. Тоді ці чинники поділятимуться мінімум на дві групи, а саме: фактори нижчого (вхідні ресурси) та вищого (самі конкурентні переваги) рівнів. При цьому дослідження факторів вищого рівня необхідне для того, щоб виявити першоджерела конкурентоздатності суб'єкта підприємництва — фактори нижнього рівня.

днією із форм прояву конкурентоспроможності є реалізація здатності суб'єкта господарювання створювати конкурентні переваги. Цю здатність можна оцінити шляхом числового описання сформованих підприємством переваг (тобто факторів прямої дії вищого рівня) за допомогою узагальнюючого показника. Діючи ж на фактори опосередкованого та прямого впливу (нижній рівень ієрархії) можливо підвищити рівень конкурентоздатності суб'єкта господарювання, впливаючи на якісні та кількісні характеристики окремих переваг. Тобто, чинники прямої дії вищого рівня

доцільно використовувати як індикатори конкурентоспроможності у процесі її оцінювання. Фактори ж прямого впливу нижнього рівня ієрархії та чинники непрямой дії рекомендується враховувати у процесі моделювання конкурентоздатності суб'єктів підприємства (рис).

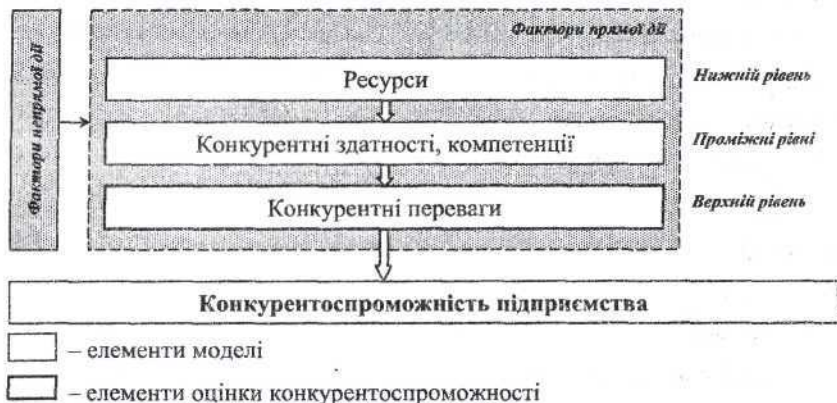

Рис. Процес формування конкурентоспроможності підприємства

Підсумовуючи вищенаведене, зазначимо, що процес управління конкурентоспроможністю підприємств має включати два взаємопов'язані та взаємодоповнюючі підпроцеси: моделювання конкурентоспроможності та її оцінку, в основі яких лежать фактори конкурентоздатності суб'єкта підприємництва. При цьому адекватність віднесення факторів конкурентоздатності до тієї чи іншої групи практично повністю визначатиме придатність результатів оцінювання та моделювання до практичного застосування.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад, і голов, ред. В.Т. Бусел. - К. : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. - 1728 с.

Секція 7

Фінансово-кредитна і податкова політика та підприємництво

2. Дикань В.Л. Обеспечение конкурентоустойчивости предприятия : монография / Дикань В.Л.. - Х.: Основа, 1995. - 160 с

3. Нів'євський О. Визначальні фактори конкурентоспроможності молочного господарства України : серія консультативних робіт [Електронний ресурс] / О. Нів'євський, Ш. фон Крамон Таубель. - Інститут економічних досліджень та політичних консультацій, 2008. - 17 с. - Режим доступу: http://www.ier.com.ua/files/publications/Policy_papers/Agriculture_dialogue/2008/AgPP_23_Ukr.pdf.

4. Рывкина О.Л. Факторы конкурентоспособности сельскохозяйственных предприятий / О.Л. Рывкина // Культура народов Причерноморья. - 2007. - №121. - С. 73-75.

5. Савчук СИ. Уровень конкурентоспособности и результаты конкурентной борьбы: проблема корректного использования показателей / СИ. Савчук // Актуальні проблеми економіки. - 2004. - № 6 (36). - С. 124-131.

6. Статистический словарь / гл. ред. М.А. Корольов. -2-е изд., перераб. и доп. - М.: Финансы и статистика, 1989. - 623 с.